

Bijlage bij Raadsinformatienota

Aan	Gemeenteraad
Van	College van B&W
Datum	22 april 2025
Onderwerp	Bijlage met update van Gezond en Actief Leven West Betuwe
Djuma-kenmerk	GZDGWB1848911/1957289

Vanuit de diverse thema's en ketenaanpakken zijn projecten opgepakt vanuit het Gezond en Actief Leven West Betuwe. Hieronder een stand van zaken.

Kansrijke Start

Met de Kansrijke Start richten we ons op de eerste 1.000 dagen (-9 maanden voor geboorte tot 2 jaar) van een kind. Deze periode is het fundament voor de rest van ons leven. De omgeving waarin een kind wordt geboren, opgroeit en zich ontwikkelt in de eerste 1.000 dagen, bepaalt in grote mate de kansen voor later. De gemeente West Betuwe is in 2020 al gestart met het landelijk actieprogramma Kansrijke Start. Er is toen een coalitie gevormd met professionals uit sociaal en medisch domein. Dit heeft de samenwerking tussen geboortezorgprofessionals verbeterd. Men weet elkaar beter te vinden en is op de hoogte welke interventies er zijn, zoals:

- In maart 2025 stond de training Gespreksvoering over Armoede op het programma.
- Er zijn verschillende (landelijke) interventies zoals Nu Niet Zwanger en prenataal huisbezoek door de JGZ ingezet (Jeugdgezondheidszorg).
- Met elkaar hebben we 'zwangere zaterdagen', ouder en kind cafés en mama cafés georganiseerd waarbij 'ouders ontmoeten ouders' centraal staat.
- Op verschillende plekken is aandacht voor taalontwikkeling en kinderwensspreekuren.

Opgroeien in een kansrijke omgeving

De integrale aanpak 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving' (OKO) is gebaseerd op het succesvolle IJslanse preventiemodel en richt zich op het creëren van een positieve, gezonde en veilige leefomgeving voor jongeren. De gemeente West Betuwe heeft een interessepeiling bij het Trimbosinstituut uitgevoerd. Hierdoor kijken we vooruit naar de mogelijkheden om in 2025 hier een start mee te maken. Het is aan de gemeenteraad om de toekomstplannen van OKO in de perspectiefnota te verankeren voor de komende jaren. De OKO-aanpak werkt samen met partners zoals de GGD, scholen, jongerenwerk, welzijnswerk en verslavingswerk. Het doel is om jongeren (10-18 jaar) in een veilige en gezonde omgeving te laten opgroeien, zoals beschreven in het beleid Bouwen aan Sociale Kracht en het Gezond

en Actief Leven West Betuwe. De aanpak sluit aan op verschillende inspanningen uit het beleid, zoals de aanpak JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht), Gezonde School, inzet van het jongerenwerk en buurtsportcoaches, en het jeugdfonds Sport en Cultuur. De gewenste effecten van de OKO-aanpak zijn onder andere het terugdringen van alcohol-, middelen- en tabaksgebruik, het versterken van de mentale weerbaarheid van jongeren, en het terugdringen van gezondheidsverschillen en (geïndiceerde) jeugdzorg.

Gezonde leefstijl

Vanuit de gedachte van een Gezonde Leefstijl zijn er interventies voor Stoppen met roken, tegengaan van overgewicht (gaan voor Gezond Gewicht), Gezondheids-APK en de Alcohol Verkeer Cursus.

- Roken is ongezond, dat is algemeen bekend. Maar stoppen met roken kan een enorme opgave zijn. Daarvoor is een hulpaanbod beschikbaar via een stoppen-met-roken-coach, via Rookvrij en Fitter. Mensen krijgen actief hulp bij het stoppen met roken traject. Via sociale media komen mensen in contact met een stoppen-met-roken-coach. Dit wordt 100% vergoed door iedere (basis)zorgverzekering, inclusief hulpmiddelen en persoonlijke coaching. Dit is een succesvol traject, waarvoor mensen voldoende commitment en vertrouwen moeten hebben. We zijn vanaf maart 2023 bezig met deze campagne. Ondertussen hebben we 200 mensen geholpen met stoppen met roken. Dat betekent dat deze mensen minimaal één jaar rookvrij zijn. Deze aanpak is daarmee zeker succesvol te noemen! Dit programma biedt ondersteuning aan mensen die willen stoppen met roken, wat een positieve invloed heeft op hun mentale gezondheid.
- Overgewicht wordt een steeds groter probleem in Nederland. Zowel voor volwassenen als voor kinderen. Bij Kind naar Gezond Gewicht (KnGG) wordt juist ingezet op de psychosociale factoren naast voldoende bewegen en gezond eten. De ketenaanpak is gestart door een projectleider aan te stellen en het projectplan te schrijven. In het voorjaar van 2025 beginnen de eerste gezinnen in Geldermalsen. We zijn ook bezig met de ketenaanpak voor volwassenen. Hiervoor versterkt onze projectleider de bestaande netwerken. Voor zowel volwassenen als kinderen werken we samen met de gemeenten in regio Rivierenland.
- Door middel van een Gezondheids-APK worden bij de apotheek vier waarden gemeten die bijdragen aan ieders gezondheid: bloedsuiker, cholesterol, bloeddruk en BMI (index tussen lengte en gewicht). Op basis van de gemeten resultaten krijgen inwoners adviezen over eventuele vervolgstappen en tips over welke aanpassingen men kan doen in bijvoorbeeld hun leefstijl. De Gezondheids-APK vervangt niet het diagnostisch onderzoek van de huisarts, maar biedt een preventief inzicht in ieders gezondheid. De gemeente financiert de Gezondheids-APK voor mensen met schulden of een lage sociaal economische status. Gebleken is dat er onvoldoende gebruik van wordt gemaakt, maar we willen nog met extra inzet deze APK bevorderen.

- De Alcohol Verkeer Cursus (AVC) is een succesvolle interventie. Jongeren die voor het eerst een rijbewijs halen, kunnen meedoen met de online Alcohol Verkeer Cursus. Dat doen we om jonge toekomstige weggebruikers bewust te maken van de gevolgen van alcoholgebruik in het verkeer. Tijdens de cursus besteden we aandacht aan de effecten van drugs en het mobiel telefoongebruik (sms'en, appen, etc.) op de rijvaardigheid. De cursus is een goede aanvulling op de theorie. Deelnemers ontvangen de legeskosten voor 'het roze papiertje' gratis. De AVC sluit daarbij goed aan bij OKO omdat beide initiatieven elkaar versterken en bijdragen aan het overkoepelende doel van een gezonde en veilige leefomgeving voor jongeren in West Betuwe.

Leefstijlspreekuur

Het leefstijlspreekuur is onderdeel van Welzijn op Recept. In plaats van het traditionele 'pilletje voorschrijven', verwijst de huisarts soms patiënten door naar een welzijnscoach. In West Betuwe is dit met een pilot gestart met de overtuiging dat het een significante bijdrage levert in de preventie zorg. Het is een laagdrempelige manier om dit gesprek bij de huisarts met een leefstijladviseur aan te gaan. Dus zonder de huisarts extra te belasten. Door patiënten bij de huisartsen weg te laten blijven, verlagen we juist daar de werkdruk en houden we mensen uit de zorg. Er zijn in West Betuwe vooralsnog de volgende praktijken aangesloten: huisartsenpraktijk Vuren, Herwijnen of bij Hiern Waardenburg. Daar kunnen inwoners dus al het Leefstijlspreekuur bezoeken. Tijdens het positieve gezondheidsgesprek kunnen hele diverse thema's aan bod komen zoals: vragen over afvallen, pijn, vermoeidheid, omgaan met kanker, stress, beter slapen of leren ontspannen. Tijdens het leefstijlspreekuur ontdekken mensen wat ze kunnen doen om gezonder en gelukkiger te worden. Voor iedereen is dat anders. De leefstijladviseur kan tips geven hoe de inwoner met wat steun zelf aan de slag kan. Of doorverwezen wordt aan andere zorgpartners.

Als er aanleiding is, komt ook het thema eenzaamheid aan bod tijdens een leefstijlspreekuur. Gezamenlijk met onze netwerkpartners is er besloten om eenzaamheid te vertalen naar ontmoeting. Dit pakken we kerngericht aan met lokale initiatieven om elkaar te ontmoeten, in de lijn en denkriching van het GALA. Denk daarbij aan open eettafels en (nieuwe) Odense-huiskamers. We ondersteunden lokale initiatieven gericht op ontmoeting zoals Beesd voor Elkaar.

Beesd voor elkaar: een initiatief in de vorm van samenwerking tussen inwoners, ondernemers, verenigingen en scholen, en wordt ondersteund door de gemeente West Betuwe. Het doel van "Beesd voor Elkaar" is om samen te werken aan een prettige woon- en leefomgeving. Dit wordt gedaan door het bundelen van krachten en het uitvoeren van verschillende activiteiten en projecten zorgen voor een verbonden gemeenschap waarin iedereen een bijdrage kan leveren. Dit zorgplein van de toekomst is een plek waar specifieke doelgroepen elkaar kunnen vinden en waar verschillende zorg- en welzijnsdiensten worden aangeboden. Het zorgplein is bedoeld om de toegankelijkheid van zorg en ondersteuning te verbeteren en om een centrale plek te bieden waar inwoners terecht kunnen voor hulp en advies.

Tegengaan eenzaamheid bij jongeren: Join Us

Voor de doelgroep jongeren doen we mee met het regionale programma Join Us. Dit programma was al actief voordat het GALA landelijk omarmd werd. Het doel van Join Us is om eenzaamheid onder jongeren aan te pakken door hen te verbinden en hen te ondersteunen in het ontwikkelen van sociale vaardigheden. Join Us is een initiatief dat zich richt op het verminderen van eenzaamheid onder jongeren tussen 12 en 25 jaar door hen samen te brengen en te helpen op een krachtige en positieve manier sociaal redzaam te worden. Het programma is gestart in de Regio Rivierenland en heeft groepen in verschillende plaatsen, waaronder Geldermalsen. In Geldermalsen is er een groep voor jongeren van 12-17 jaar die vanaf begin 2025 zal uitbreiden. Deze groep wordt begeleid door jongerenwerkers van Mozaïek, een sociale werkorganisatie.

Gezonde Leefomgeving

We werken ook aan een gezonde Leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten, zoals toegankelijke routes/ ommetjes en een programma Doortrappen. Doortraproutes zijn rondjes van ongeveer 20 tot 25 kilometer, over redelijk ruime paden met weinig obstakels en relatief veilige kruisingen. In West Betuwe zijn er twee doortraproutes gerealiseerd: een doortraproute in Beesd en een doortraproute in Neerijnen. Speciaal ontworpen voor ouderen met brede paden en langs de route zitten natuurlijk horecapunten en fruitkraampjes waar fietsers kunnen genieten van een kopje koffie met iets lekkers. Tips en de routes zijn gebundeld in het boekje 'Fiets tot uw 100ste veilig en met plezier in West Betuwe'. Dit boekje is te downloaden of af te halen bij de balie van het gemeentehuis, of bij MFC De Pluk in Geldermalsen. Daarnaast zet de kerngroep zich in om ervoor te zorgen dat ouderen in Gemeente West Betuwe zolang mogelijk veilig blijven fietsen. Fietsen draagt bij aan vitaliteit en zelfredzaamheid. Maar ook kunnen ouderen in de gemeente West Betuwe gebruik blijven maken van voorzieningen in en rondom de kern waarin zij wonen, waardoor zij mee blijven doen in de maatschappij. Jaarlijks wordt met de kerngroep gekeken hoe ouderen bereikt kunnen worden. In 2024 was Doortrappen bij o.a. de West Betuwe Jam aanwezig. In 2025 komt er een driewiel-ontdekday.

Auticafés

We richten ons in het GALA op alle inwoners uit West Betuwe maar soms ook op speciale (leeftijds)doelgroepen. Zo is in Geldermalsen gestart met het Auticafé. Het is een ontmoetingsplek voor mensen met autisme en hun naasten, waar ze ervaringen kunnen delen en ondersteuning kunnen krijgen. Dit samenkomen versterkt hun mentale weerbaarheid, door met lotgenoten te praten, samen te komen en dingen te ondernemen. Er zijn Auticafés voor diverse leeftijdsgroepen om nog beter aan te sluiten op de doelgroep. Het Auticafé voor de doelgroep 18+ en 30+ loopt erg goed. Gebleken is dat de doelgroep 12 tot 18 jaar te weinig gebruik maakt van het Auticafé. Daarom is besloten dit Auticafé te stoppen.

Valpreventie

De ketenaanpak Valpreventie richt zich ook op een gerichte doelgroep: het is een integrale aanpak gericht op het verminderen van valincidenten bij thuiswonende ouderen van 65 jaar en ouder met een verhoogd valrisico. Deze aanpak is ontwikkeld door VeiligheidNL en bestaat uit vier stappen:

1. Opsporen van valrisico:
Vanuit de valrisico-testen die in 2024 zijn gedaan, scoort 50 procent een matig of hoog valrisico.
2. Uitvoeren van screening en advisering:
Een screening door de huisarts wordt vergoed. Huisartsen geven aan, geen ruimte te hebben om de valscreening op te pakken. Fysiotherapeuten hebben afgelopen jaar de screenings gedaan – die zijn gefinancierd vanuit GALA middelen.
3. Bieden van gerichte en erkende (beweeg)interventies:
In 2024 hebben we in West Betuwe drie verschillende valpreventie beweeginterventies aangeboden. Hier hebben diverse ouderen aan meegedaan.
4. Beschikbaar hebben van structureel (sport- en beweeg)aanbod:
In het Kontakt wordt er maandelijks een gehele pagina ingericht om een persoonlijk verhaal en het beweegaanbod voor ouderen onder de aandacht te brengen.
Samen met Welzijn West Betuwe en GGD Gelderland-Zuid wordt het beweegaanbod voor ouderen uitgebreid.

Het beoogde resultaat is dat het risico op vallen bij ouderen vroegtijdig wordtesignaleerd in zowel het zorgdomein als het sociale domein, en dat er laagdrempelige toegang is tot valpreventief aanbod. Hier blijkt dat projecten niet op zichzelf staan. Want we willen het liefst dat onze ouderen vitaal zijn. Want als onze inwoners vitaal zijn, zal het valrisico ook afnemen.

Mantelzorg

Mantelzorg is overkoepelend een thema in het sociale domein. En dus ook binnen GALA is hier aandacht voor. Mantelzorgers kunnen ook kinderen zijn. Er wordt gewerkt om die beter in kaart te brengen en het onderzoeken van hun behoeften. Vorig jaar is er een expositie "Kind van..." gemaakt. Hierin is speciale aandacht gegeven aan kinderen van ouders met een psychiatrie of verslavingsproblematiek, de zogenaamde KOPP/KOV-kinderen (Kinderen van Ouders met Psychiatrische Problemen/Kinderen van Ouders met Verslaving).

De foto-expositie met portretten en het randprogramma is bedoeld om de zichtbaarheid en ondersteuning voor mantelzorgers te vergroten en om bewustwording te creëren over de uitdagingen die deze kinderen ervaren. Mantelzorgers van mensen met GGZ-problematiek en verslavingsproblematiek zijn vaak zwaarder belast en zijn vaak onzichtbaar waardoor zij minder steun vanuit de omgeving en professionals ontvangen.

Brede regeling combinatiefuncties

Sinds de start van het Gezond en Actief Leven Akkoord valt de financiering van de Brede Regeling Combinatiefuncties hier binnen. Vanuit deze regeling worden de buurtsport- en cultuurcoaches ingezet bij Welzijn West Betuwe. Buiten de reguliere opdracht die ze uitvoeren, hebben we een aantal taken extra op kunnen pakken binnen de Brede Regeling.

- De Buurtsportcoach Plus:
De Buurtsportcoach Plus is een speciaal opgeleide buurtsportcoach die zich richt op het bevorderen van een gezonde leefstijl en meer beweging in de buurt. Deze coach combineert kennis over leefstijl en sport om inwoners te ondersteunen bij het bereiken van hun gezondheidsdoelen.
- Extra verenigingsondersteuning:
Om gericht in te kunnen spelen op de vragen en behoeften uit de verenigingsmonitor wordt er ingezet op extra verenigingsondersteuning.
- JOGG-regisseur:
Een JOGG-regisseur is een professional die verantwoordelijk is voor de lokale uitvoering van de JOGG-aanpak. Deze aanpak richt zich op het gezonder maken van de leefomgeving van kinderen en jongeren door samen te werken met lokale gemeenschappen, scholen, en andere organisaties.

Lokaal Sportakkoord

Welzijn West Betuwe geeft in West Betuwe sinds oktober 2024 invulling aan het Lokaal Sportakkoord. Zij geven daarmee opvolging aan de regiegroep die de vorige periode van het Lokaal Sportakkoord heeft ingevuld. Welzijn West Betuwe brengt de mogelijkheid om stimuleringssubsidies aan te vragen onder de aandacht. Het doel van de stimulerings-subsidie is meer mensen, meer in beweging brengen. Tot op heden zijn 10 aanvragen goedgekeurd en loopt er nog een aanvraagtraject voor 6 andere aanvragen. Daarnaast geeft Welzijn West Betuwe aandacht aan de sociaal veilige sportomgeving. De inbedding binnen sportverenigingen wordt meegenomen in de gesprekken rondom de opdracht extra verenigingsondersteuning. En binnen Welzijn West Betuwe zijn twee centrale vertrouwenscontactpersonen beschikbaar voor verenigingen. Een vertrouwenscontactpersoon is een aanspreekpunt binnen een organisatie, zoals een sportclub of vereniging, waar mensen terecht kunnen met vragen, zorgen of meldingen over grensoverschrijdend gedrag. Momenteel zijn ongeveer 15 organisaties aangesloten bij de vertrouwenscontactpersonen.
